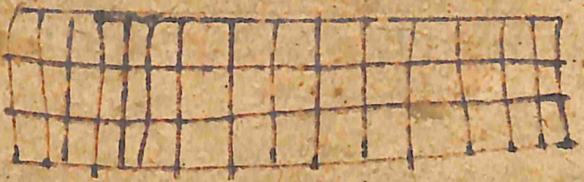
पत्राणि - ८

वाग्भट्टालंकारः

~~[illegible]~~

५५२

नडिङ्गौरीन्दुलस्यास्या कर्दृरंतीहशोर्मम कांतास्मरवधूयंतीहव्यानन्वीरहोमया ।। यन्नयासेलनंतत्रलाभो
मेयच्चतङ्कते· नदैनन्काकृतालीयमविनर्कितसेभवम् २

वाग्महालंकार

अन्यस्यादिपदानां मावली ॥ सर्वशास्त्राणां प्रकाशयतीत्यर्थः

श्रीः

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली १ साधु

शब्दार्थसंदर्भगुणालंकारभूषितं स्फुटरीतिरसोपेतं काव्यं कुर्वीत कीर्तये २ प्रतिभा कारणं तस्य व्युत्पत्तिस्तु

विभूषणं भृशोत्पत्तिकृदभ्यास इत्याद्यकविसंकथा ३ प्रसन्नपदनव्यार्थयुक्त्युद्बोधविधायिनी स्फुरंती

सत्कवेर्बुद्धिः प्रतिभा सर्वतोमुखी ४ शब्दधर्मार्थकामादिशास्त्रेष्वाम्नायपूर्विका प्रतिपत्तिरसामान्या व्युत्प

त्तिरभिधीयते ५ अनारतं गुरूपांते यः काव्ये रचनादरः तमभ्यासं विदुस्तस्य क्रमः कोप्युपदिश्यते ६

विभ्रत्या बंधचारुत्वं पदावल्यार्थशून्यया वशीकुर्वीत काव्याय छंदांसि निखिलान्यपि ७ पश्चाद्धृत्वे

संयोगादिमगाणामलोपनं विसंधिवर्जनं चेति निबंधचारुत्वहेतवः ८ सत्त्वसंस्थानवार्थयुक्त्वा विभिन्न

वत्वतः अर्थसंकलनानव मध्यसेसंकथास्वपि ९ शिनेकपाणे विधनेत्वयायोरेरणेहने त्रयी

शक्तिनिपाभीनावनएवगताजवान १० आगम्यतां मखेगाढं मालिंग्यात्रनीषीदच संदिष्टं यन्निजम्हं

ॐ ले
१

नवनवोल्लेखशालिनी प्रतिभोच्यते

संयोग इत्यत्र नक्रियते

परस्य काव्यस्य मतिं दुवाणो विज्ञाय नैजेइदकाव्यचोरः । विनोकमानि रूपमयोग्य इस्रे प्रत्येति को नाम यदेतदस्य ॥

मातृजायघातकि वेदय, २२ पदार्थवेधाय स्यादभ्यासो वाचामगमो मनश्चेयान्यतोनेन कविर्भवति तस्करः २२

परकाव्यग्रहोस्यास्ममस्यायांकवेर्गुणः अर्थं न दर्शीन्तुगते नवं हि स्वयन्त्यसौ २३ मनःप्रसत्तिप्रतिभा

प्रातःकालोभियोगिता अनेकशास्त्रदर्शित्वमित्यर्थालोकहेतवः २४ समासश्चित्रवन्धाधेजयाद्द्य

प्रकाशनं तत्खड्गबन्धोश्लीकिन मिथः प्रत्ययावकौ २५ एकस्येवाभिधेयस्य समासं व्यासमेव च अथ

सेकतं माधानेतिः शेषालक्रियासु च २६ स्यादनुधानेपादानेष्वोथिल्येलकर्कसः पादाशेनपश्यांक

व्याख्यासु स्युः प्रायशो बुधैः २७ भवनानि निवभीयाश्रीणि समचवर्द्दश अप्यूह्यणां सिनेकीर्तिमकीर्ति

चतनोन्यथा २८ धारणांश्च मिंडस्य चडरः सभवेत्तु धीन् चतस्र कीर्तये वाष्टौ तच्छवाक्यमः कचि

त २९ यमकश्लेषचित्रेषु वबयोर्डलयोरभित् नानुस्वारविसर्गौ तु चित्रभंगाय सम्मतौ यमक

स्योदाहरणम् शंकमानैर्महीपालकाराणारविडंबनं त्वद्वैरिभिः सपत्नीकैः श्रितं वक्रविडंबनं २१॥

त्वया दयार्द्रेण विमोचिताः क्षणं न केवलं संयमिता वाल्मीः नत्वामिनीभिस्स्ववियोगिनीभिर्द्रुमदीपा

कीर्तयिष्य

वकुविलं वकुनिविलानि अ कोलकादि ... त्रि यंत्र अत्र बवयोर्डलयोरैक्यम्

चक्रबंधचित्रं

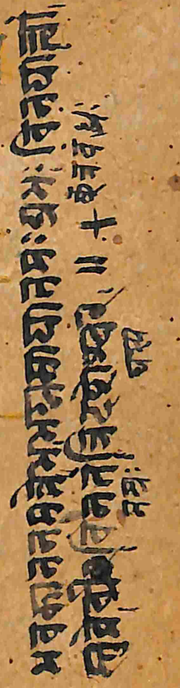

द्वयक्षरिकायमन्यतरा

नविधूमसंगाः २२ देवप्रभ्रभपद्मोराशिंस्तोनुमेनंजडात्मकं उत्कंठयतिमांमन्निरिङ्लेखेवसा
चेङ्डितंचङ्सितस्वरधीतमारत्नामनंरभसकल्पितशोकजातं पश्याम्यिपापतिमिर म
लनपः कचलोपलोचं २४ इतिकमलबंधः प्रचंडवलनुनिष्कामप्रकाशितमहागम भावनेत्व
नेिधेदेवभालमप्रोङ्गनेतव २५ अधीत्य शास्त्राण्यभियोगयोगात्संवर्णार्थपदप्रपंचः ने
नेविदित्वासमयंकवीनांमनः प्रसन्नोकविनांविदध्यात् + इतिवाग्भटालंकारग्रंथे परिछेदः
संस्कृतंप्राकृतंतस्यापभ्रंशोभूतभाषितं इतिभाषाश्चतस्रोपियांतिकाव्यस्यकायताम् १॥
संस्कृतंस्वर्गिणांभाषाशब्दशास्त्रेषुनिश्चिता; प्राकृतंतज्जतत्तुल्यदेश्यादिकमनेकधा २॥
अपभ्रंशस्तुयच्छुद्धंतत्तद्देशेषुभाषितं यद्भूतैरुच्यतेकिंचितद्भौतिकमितिस्मृतम् ३॥
छंदोनिबद्धमछंदइतितद्वाङ्मयंद्विधा पद्यमाद्यंतदन्यच्चगद्यमिश्रंचतद्द्वयम् ४ अक्षुद्र
मेवतत्कीर्त्यैस्वर्गसोपानपंक्तये परिहार्यास्ततोदोषास्तानेवादौप्रचक्ष्महे ५
अनर्थकंश्रुतिकटुव्याहतार्थमलक्षणं स्वसंकेतप्रक्लृप्तार्थमप्रसिद्धमसम्मतं ६

श्लोकेचतस्त्रोभाषोदाहरणाम् येनानेकसहस्त्रराक्षसपतिः संख्येजितोरावणः पेच्छाजेणसमुद्दसारमहणेसद्दंगसोकासरी
दहगोराफडिदिएरावसहाउउरुनावहाविडाछोडिबीछुइबीडुप्पडउरागोडम्हडीडसकडु ॥

ग्राम्यं यद्ब्रुवता येन पदं तन्न प्रयुज्यते कैश्चिद्दिग्धाविव विदग्धैरेव न ग्राम्यमप्यर्थं दोषता ७ शस्तं नेतु पदं प्रयुक्तं यत्न
दुर्नेयकं मुच्यते यथा विनायकं वंदे लंबोदरमुदारधीः ८ निगूढं यत्स्वमर्थं तेतु धेः ख्यानि कटुस्यतं एका
र्थमन्नमात्रमन्येषां श्रेष्ठे येनिर्मितायथा ९ व्याहतार्थं यदिष्टार्थं बाधकार्थान्तराश्रयं दन्तस्त्वमेव भूपाल भूतलो
पद्मिनोयथा १० शब्दशास्त्रविरुद्धं यत्तदसल्लक्षणमुच्यते मानिनीमानदलनो यथा यदुविजयत्यसौ ११ स्वसं
केतप्रकॢप्तार्थं नेयार्थं तत्त्ववाचकं यथा विभाति शैलोयं रुद्धचितैर्वीनद्ध्वजैः १२ यस्मिन्नास्ति प्रसिद्धि तदप्र
सिद्धं विदुर्यथा राजेंद्र भवतः कीर्तिर्निश्चितं दोहति विश्रुता पदानामप्यर्थमात्रत्वात्तु यत्तु सर्वं च समं मतं प्रसमं मतं
तमंभोजवानयं तं शरावोरवैः १४ यद्यत्राढचितं तद्धितं यथाम्यस्यतेयथा काद्यित्वा हरस्यथ्येतुशे
धान्यं विपाम्यहम् पदात्मकत्वाद्वाक्यस्य तद्दोषांमंतिनत्वहि अपदस्थान्तये वाक्यदोषांस्तान्मह्यधुना
खंडितं व्यस्तसंबंधमसम्मितमपक्रमं कंठोद्वीतिपतिश्रेष्ठं दुष्टं वाक्यमसत्क्रियं १७ वाक्यान्तरप्रवेशेन वि
छिन्नं खंडितं मतं यथा पातु सदा स्वामी यम्पिंडस्तोति वोजिनः १८ संबंधपद दूरत्वे व्यस्तसंबंधमुच्यते य
था घः संपदं ज्ञातादेयानन्वानिवोर्हतां १९ शब्दार्थौ यत्र न तुल्ला विधनाविसंम्मतो तदसम्मितमित्याहुर्वा

मानसरोवरे राजहंसपक्षी वा हंसं यस्य सेवत्या तस्मात् नं कमलं तस्य इलोचनं

र्थवाक्यविरोधो यथा २० मानसौकसतया नदेवो मनविलोचनः नमो विशुद्धविपक्षाभिरुपियां दिशतु वो जिनः २१॥

अत्र श्लोके तृतीयपादे श्लोकस्य लक्षणं नास्ति

अपक्रमं भवेद्यत्र प्रसिद्धक्रमलंघनं यथाश्लोकानितस्ताने यशनेवाश्चवंदते २२ छंदःशास्त्रविरुद्धं यच्छंदो भ्र

प्रथमपादे

3 ष्टं इति तद्यथा स जयति जिनपतिः परब्रह्मरमानिधिः २३ यतिभ्रष्टमनिर्वाहो यत्र नेर्भवेद्यथा जिनो

द्वितीयपादे

जयति सश्रीमानिद्राघमरवंदितः २४ पदांतविरतिर्भ्रष्टं क्रियानिर्भ्रष्टं बुधैर्यथा नमः मस्तस्मे जिनस्वामिने स

दा नेमयेहितां २५ सक्रियापदहीनं यत्र दसक्रियमुच्यते यथा सरस्वतीपुष्यैः श्रीखंडैर्बहुरसैर्णावेः २६ अर्चयामि

देशकालागमावस्थाद्रव्यादिषु विरोधिनः वाक्येष्वर्थं न वध्नीयाद्विशिष्टं कारणं विना २७ प्रवेशे चैत्रस्य यथा।

कालविरुद्धं

स्फुटत्कुटजराजिभिर्मनदिशि प्रचंडमार्तंडहिमकणसमानोष्मरमरहसि जलक्रीडायातं मरुसरसि वाल

विपङ्कलं मदेनांधं विध्यन्मुसमशरपाने प्रशमिनः २८ इति दोषविवेकैनिषेके रकलंकितमुज्ज्वलं स

दाविबुधैः कविहृदयसागरोत्थितममृतमिवास्वाद्यते काव्यम् २९ इति वाग्भटालंकारे द्वितीयः परिच्छे

२ दः॥ ॥ अदोषावपि शब्दार्थौ प्रशस्येते न यैर्विना तानिदानीं यथाशक्ति ब्रूमोभिव्यक्तये गुणान् १॥ २

औदार्यं समता कांतिरर्थव्यक्तिः प्रसन्नता समाधिः श्लेषओजोथ माधुर्यं सुकुमारता २॥ पदानामर्थचारुत्वं

मिथ्याध्यवसितालंकारः

अस्य श्लोकस्य पतेः परार्थं परपालनं ... [illegible]

प्रत्यायकं पदं नमैधमि लितानां यदाधानं न दौर्यस्य नं यथा ३ गंधेभविभ्राजितधामलक्ष्मीलीलांबुजच्छत्र=
मपास्य राज्यं क्रीडागिरौ रैवतके तपांसि श्रीनेमिनाथोऽत्र चिरं चकार ४ बंधस्य यद्वैषमसंसमं तमोऽच्य
ते ध्रुवं धैर्यं इज्वलं त्वं तत्सेव साकां निरूढिमा यथा ५ उच्चकलशविसारिस्फारैलावाणयारामंतुवद्दीतिषु
दंगासंगिनी ह्याखली: अमहत्त्रमहिमानं तामनन्योपमेयां कथयकथमुहं नेचेतसि व्यंजयामि ६ ॥
फलैः कृपाकारः प्रथमं मनविनिर्गत्य सदना द्वनाः सत्तः सोऽप्येकश्चिदपि प्रराजन्यनिकानी तपस्यन्नस्यांतं
न त्वं वनभुवि श्रीफलदलैः खंडैः खंडो दोष्णि समुकुलमपाद्याचैनमसौ ७ ॥ यदनेयं त्वमर्थस्य सार्थव्यक्तिः
स्यता यथा त्वसैन्यपरजमालुग्रे सूर्ये रात्रिरभूद्दिवा ८ ऊर्गितं यर्थार्थकल्पं यस्य मतिः सोच्यते यथा कल्पद्रु
मस्त्वाभाति वांछितार्थप्रदो जिनः ९ समाधियं दन्यस्य गुणोऽन्यत्रानिवेश्यते यथा सुभिद्यरिसैन्याणां
राज्ञः पल्लवितं यशः १० श्लेषो यत्र पदानि स्युः स्यतानीव परस्परं अंगः समासमभूयस्त्वं नत्रुघेषति
हुंदरः ११ यदा यस्यां हीनं महत्सहचरीभिर्वनचरैः मुकुंदस्त्वा केलोद्धजधरणिभारंभजवलम् ● दरो
त्फुल्लद्भंगीज्वरनिकरदंभात्कुलकिनाम मल्कारेद्वैफेनुलशिषिरणास्तेपिदधिरे १२ समरांजिरस्फुरदरि
नरेशकारिनिकरशिरः सरसासिं धारारपरिचयेनवाहतोनि करतलो देव इति १४ ॥ सरसार्थयपदत्वे

५

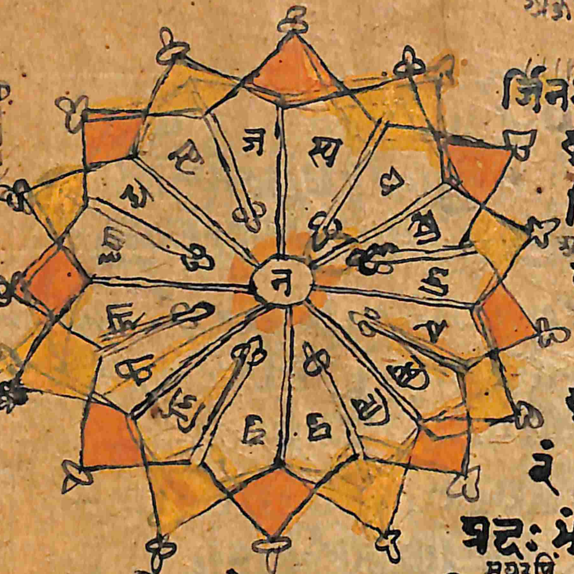
यत्र माधुर्यमुदाहृतं, अनिष्ठुराक्षरप्रायं श्रोत्रमार्यमिदं यथा, २५ फणामणिकिरणालिस्यूतचंचन्निचोलः कुचकलशनिधा
नस्यैव रक्षाधिकारी उरसि विलुठद्धारस्फारतामुज्झितानः किमिति करसरोजे कुंडली कुंडलिन्याः २६ अनाद
दीपांजनराजिरेव द्वैव त्वदीयः करवाल एषः नो चेदनेन द्विषतां मुखानि श्यामायमानानि कथं कृतानि, २७
गुणैः सोभिः परिणीतापि विद्वं मुक्ताफलानामिव दामरम्यं, देवी सरस्वत्यपि कंठपीठे करोत्यलंकारनयाकवि
त्वम् २७॥ इति वाग्भटालंकारे तृतीयः परिच्छेदः॥ दोषैर्मुक्तं गुणैर्युक्तमपि येनोज्झितं वचः स्त्रीरूपमिव नो
भाति तं ब्रुवेऽलंकृतयोच्चयं १ चित्रं वक्रोक्त्यनुप्रासौ यमकं ध्वन्यलंकृया, अर्थालंकृतयो जातिरुपमा रूपकं त
था २ प्रतिवस्तूपमा भ्रांतिमानाक्षेपोऽथ संशयः दृष्टांतव्यतिरेकौ चापह्नुतिस्तुल्ययोगिता, ३ अर्था
र्थान्तरन्यासः समासोक्तिविभावना दीपकातिशयौ हेतुः पर्यायोक्तिः समाहितम् ४ परिवृत्तिर्यथासंख्यं,
विषमः सहोक्तिकः विरोधावसरः सारः संश्लेषश्च समुच्चयः ५ अप्रस्तुतप्रशंसा स्यादेकावल्यनुमानता
परिसंख्या तथा प्रश्नोत्तरं संकर एव च, ६ यत्रांगसंधितद्रूपैरक्षरैर्वस्तुकल्पना सत्यां प्रसन्नौ तच्चित्रं तच्चित्रवि
त्रकृष्टवेत ७॥ क्रमेणैषां च तच्चूर्णिमुदाहरणमाह॥ जनस्तनयनस्थानध्यानएनस्विनत्विनः घनर्जनजिनः

जनस्तनघनस्थाने ध्यानः शठो यस्य सः। एतावता परमेश्वरस्तवनेन तैः
प्रमागामार्गं पश्यन्ति॥

ॐ
वा० लं०
४

गोमूत्रिकाबंध

जनस्तनयनस्थान
ध्याने एने स्विने त्विन
घन र्ज न जिन पीन
सोन ध्यान ने यस्तेन

जिनः पीनच्चान ध्यानधनः सनः ८ गगन रगगणर्वकरतरचरणपरपदाश्रयणगजनपथ
कथक श्रमदनगतमदगजकरयुमलधाममयजयमयचनवनदहन ९ एकस्वर
चित्रं ॥ मूलस्थितिमधः ऊर्ध्वं पात्रे सुष्ठो गजाद्यैः । विदः सेव्य ऊर्णीनस्य निष्ठतः
पथिकस्य मः १० धर्मी धर्मविदः साधुपद्दपीनसमुद्यता गुरूणां वचने निष्ठा न
रके यांति दुरितं ११ ककाकककककोककेकिकोकैकेकः ककः श्रककोकः काककाककाककककाकककः १२ ऊर्ध्वं दिवाकरस्मेष दधद्वरणं धरं देवयौधाकमेनायाकरेणुप्रमरत्यमो १३ अस्तु तादपरंवाव्यंस्तुपादायोन्तर
भदः अंगसेषमस्येनाद यन्त्र वक्रोक्तिरेवसा १४ नायमयूरोनृत्यति तुरगाननवत्स सः ऊतोन्त्यं न तु कथयामि कलापिनमिहरवलापिप्रियेको ऽस्ति १५ मन्नेपार्वतिनामकीर्णयनवेत्वां ताडयिष्यामि हस्स् कीदृशेन शिवः सखिस्फुदामिहाकिं न सगालः पतिः । नोस्यानु सविकोलकोनदिपशुस्वामी गुगुरुः गवां दोलाख्येल न कमणीतिविजया गौर्याः गिरः पान्तु वः १६ लस्म्यत्पुद्यतानिरनुप्रासः स्फुरणः
अतन्यदः स्याहकानांलाघानांनन्यदस्यसः १७ । कलकलं कश्रेणव्रकारप्रसरहेलया चैडुचंडीशनिमीलस्मन्

यत्र स्वौकानि पदानि यत्र सन्त त्यदः

२ (सर्ष्वीपार्वतोः) अत्र छेकानु प्रासोदा हरणमाह २ काचिदिरहिणीचंद्रमाह

कश्चिन्द्रस्सत्वतिमाह हे भूपाल धनधान्यस्वप्यादिकमस्यां भवतीति भूः तेषां ... पृथिवी भूस्त्यात या कृता किं ... रणोरगाम ...
दानवार्क कर्ता ... कृत्वा किं विप्रिय छेन त्वया दानववैरिणा ॥

स्वर्गं यो दानुभवसि ... सुना दानुयासो दा ... माह नवा

सितस्य पादमूलसि, १८ रणाङ्गणविदोद्भवा द्युत्कान्त्यानवद्विषा नीतिनिविष्टेन भूपालस्मारियं भूस्त्वया कृता ॥ १९
विप्रियाचेक्ष्यकाराद्विस्वर्गलोकसुखेन किं त्वं प्रियाप्तिमेनस्या स्वर्गलोकसुखेन किम् २० एकत्र पात्रे
स्वकलत्रचक्रेनेयाम्ह्नं विविनमीलमाणः पप्त्रान्तपोसीधुरसौघ्रस्वान्तमादकस्त्विघ्रभूमिपालः २१
5 सान्याद पदवर्णिनामाहन्तिः सेवुनासुना पक्षं भिन्नवाच्यानामाद्दिमध्यान्तगोचरं २२ द्वयोवक्रेद
योवक्रेसमनोनस्माद्भवान्वितं २३ चतुरस्त्रचक्रेद्दः पद्मास्ते ... सिद्ध्यै ... रणा ... सदा ... म
मानोगकान्तेः ॥ २४ ... रक्त्रः । द्विषां ... नानो निरूसिल्व ... भिन्दः ... ॥
म २५ विभातिरम्या परमारणास्य विभातिरम्या परमारणस्य सदैवतेजोजिनराजमानसे दैवतेजो
ऽर्जितराजमान २६ ॥ सारंगावयसां निधाराजिकानेनमयनः सारंगवयसां निषद्वारकाणां शिखरे
... गिरेः २७ ॥ अमरनारस्मेराक्षीणां पुष्पचयनि स्फुरत्स्मेरनेहचयेऽक्षीणानावलन्दमरहसे
... ग्रामनीनां नरेशस्मरो ... स्मेरनेहचये ऽक्षीणानावलम्बमरहसे २८ आसन्नदेवान
का लं राजराजिहिच्चेन राज्ञा यमत्र ... क्रीडाकृतो यत्र ... दानवराजराजि ...
५ रम्भारामा कुरबककमला ... रामाकुरबककमला रम्भारामा कुरबककमला रम्भारामाकुरबककमला २९

हारीनेहारीतनेमेषेधत्तेसेवालसेवालसद्भममस्भुः जंबालेजंबालमलंदधानेनेमेदारमेदारववायुवृद्धिः ३२॥
नेमिर्विशालनयनोनयनोदिनेशश्रीरश्रीत्रेड्डिविभवोविभवोयभूयः श्रीमल्लदेतिनगरात्रगवान्जितनेमिस्तेनन
चारुजगदेजगदेकनाथः ३३ यडुपात्निकेषुसरलाःसरलायदन्नुच्चलम्निहरिणाहरिणा, नहिदंविभा
तिकमलेकमलेमुदमेत्ययत्रपरमापरमा, ३४ कोनान्म्भोपिककामिनीनांकांतारवाचेह्रमनेस्मसादुं
कांताररवोध्वनिवर्तमानेकान्तारविछ्त्रमधोःप्रवेशे ३५ चकारमोदंसरडुच्छ्वेतोत्रामोहसंचया दैवं
त्वेोसुहसंग्रामाढ्यिांमोत्साहसंततिः ३६ गिरांश्रयनेकोकिलाकोविदायेसनःडनमसुरलोकाविदारं
मुनीनावमनसच्चलोकोविदारनचव्याधचक्रेहनोकोविदारं ३७ सिन्धुराचितलतायसन्नकोसिन्धुराचि
तमुपेत्यकिन्नरैः कन्दराजितमद्रस्तदंगिरेःस्कंदराजितष्टदम्भिगीयते ३८ वसन्तरागोत्रजनोन
कश्चितायंस्सरोत्तायदिराजहंसः गीतंकलंकोनकरोतिसिद्धः शैलेकलंकोज्झितकाननेस्मिन्, ३९ जहुर्व
सन्नेसरसोनवारणावन्धुःपिकानामधुरानवारणाः रसंनकामोदनकोविदारकंविलोकयंतीवकलान्विदार
कम्, ४०

हृद्यविशेषाः चन्द्रालोकानुः

वर्णः प्रसूननिकरावरणामलिनां वहन्ति पटलीमलिनां नखः सदाऽऽशिशिखिज्ञानखः सरसस्तु भाति निकरे सर
सः ४१ यथा यथा हि द्विजिह्वस्य विभवः स्यान्महत्तमः तथा तथास्य जायेत मस्सु पूर्वमसत्तमः ४२ दास्यति दास्य
6 निकोपादास्यनिमतिक र्कस्याप्ये भवति भवति हि पुनर्यो भवति मितस्तनवडुकेत्वम् ४३ क्लं ते तिमिभयास्त्र
करेण नौ ते दोषयति नदीयनिकरेण रत्नाप्राणिनो गरणनाधिका ४४ गं गो ऽयुधवलां गाभो मुमुक्षूणां नगो गंगाधु तु द्धवलायं मुभायस्या मुमुक्षूणां ध्यानेन गोचरः
सम्यग्ज्ञानं ज्ञानेनेति संज्ञा नैःसृत वर्तनं रतिस संज्ञा चरः पापानि हरणाय मुमुक्षुसज्जनो निर्जितः सततम् ४५ जगदात्मकीर्तिशुभ्रं जनयन्नुद्दामधामदोर्दपरिघैः वाङ्मः
नयति प्रतापपूषास्य मिहः क्ष्मामहुदधिनाथः ४६ मामः पारय नेत्रामासा मामानुदिने मानसा यायामदा
हणाच्छायानानोदलोमद्याननी ४७ स्वभावोक्तिः पदार्थस्य सक्रियस्याक्रियस्य वा जातिर्विशेषेणास्या हीन
जस्ताभकादिषु ४८ वहां वलो वदले कान्तिरुचा विचित्रभङ्गा वचारचित चारु कुन्तललीलाः कुञ्जा
फलग्रथित हारलतास्तदेलं खेलन्ति खेलगतयोऽत्र वनेशवर्यः ४९ प्रोक्तनित्तेसेरत्निभी मणावधुणा
निकर क्रूरोक्तं गकि उच्चैस्सिरवोसम्भ्रयवेण विलिविमोदमन्दाणमो ५० उपमानेन सादृश्यमुपमेयस्य ज्ञा राजहंसवदाचरिति
यते प्रत्ययावयवस्याद्यैः समासैरुपमामता ५१ गत्वा विश्रमं दयावतिवदयाराजहंसलतयस्याः प्र
६ गमसंगांकमंडलमिव घोमन्मदेवाननम् प्रयत्नान्न करोति नेत्रयुगलीनो लोत्पला निःश्रिया मासा

यद्दीक्षां जग्राह जिनपती राजीमती पातकः ५२ चंद्रवद्वदनं यस्या नेत्रे नीलोत्पले इव पक्वबिंबं समोष्ठः पुष्पधन्वधनु
भ्रुवौ ५३ नयैर्भरियमानेमस्य निस्तुदो मापरस्य समाश्रित्य नेत्रविरहेतीयन्महेमज्येय महेयज्ञमयैव ५४ नेनमेदेवी
यदीयं जिनेंद्रमुद्दलितयदूहृदयरकसोथ जन्ममैणीवसरीरमणामरीरवसुपमसम ५५ ये देवभवतः पादौ भवमादा
विवाश्रिताः तेन भेतुं हृताभव्या प्रियत्नेस्वशाश्वतीम् ५६ आलोकनं चवचनं च नियहनं च यासांस्वं न तेषु संस्पृष्ट
शस्त्र नाम्नाकिमंगपिशिना स्वपुरीषपात्र मूत्रा विविचिन्त्य सदृशांननिराकुलानि ५७ कलेवचंद्रस्य कलंकमुक्ता
मुक्तावलीवोरुगुणप्रपन्ना जगत्त्रयस्याभिमतं ददाना जैनेश्वरी कल्पलतेव मूर्तिः ५८ विभिन्नास्त्रिया वचनोन्नतिर्हि
नाधिकां चता निवध्नंति कुधाः क्वापि लिंगभेदं न मानवे ५९ किमसिमिवकीर्ति धवला चंद्रकलेवातिनिर्मला वाचः ध्वां
हस्येव चंद्राहेनभद्रवद्वदाश्रुते विपुलम् ६० मनीयमृद्धदेवी वपुरत्नदाप्रतिभासते रवयोनिइव सर्वत्र प्रतापश्च
विराजते ६१ सफेनपिंडः प्रोतोभिरच्छिः शाङ्गीव शंखभ्रतं स्थानमदः करीवतन्निघुत्वानिवधारिद्रः ६२ मुखे
चंद्रमिवालोक्य देवीं ह्लादकं तव उन्मेदतिमुदा हीतिल्लीनामिथ्यात्वमपदीम ६३ निज्ञाज्जविनैशकज्ञी येक
नद्दानपंकजय्यः मिश्रितवते अपनमस्मरप्राकृतवाग्गणेज्ज जराङ्वसराजहंसः ६४ हस्तायविन्यस्तकपालदेशा
मियोमिलत्कंकनकंउश्रीः स्त्रियचनेजस्रवदश्रुवारिभिर्दोःकचेलीकाचिद्ववशपनाथ्या ६५ बहुधीरिषुमाव
कोयडवंशोद्भवो भवद किंच नकांस्लानिस्तुः सुरभीणुरिवापिलापपि ६६ रूपकं यत्र साधर्म्याद्द्वयोर्भिदा

चंद्रपदेन मृगभरितमान तस्य मानतमश्रमपि मध्यम् ज्ञेयं

आन:

अत्राधिकत्वेनो पमायं

कुमुदमिवाचरितिउ मुदंति

सफेनपिंडः इतिशाङ्गिनि नलगति अथच विकत्वानिति पदंकिंट्ट्यानलु गति एवन कार्यं

असौ नेमीश्वर:

इन्दुमालंकारः रूपकं यथा

पिश

भवेत् समस्तं वा समस्तं चरवंडं चारुवंडमेव च ॥ कीर्णान्धकारालकराजमाना निवद्धतारास्थिमणिः कुतोपि निशा विपिनचरद्धानामरान्तलक्ष्य धनिकूल्ता तानि ६६ ससावणधृतपः सलिला निर्झरा वियोगमरणानि इह धर्म एव रक्षो नस्मादुद्धरति निर्ममात्तु ६७ अधरे सुविनतनयन नकुचिंहं भिन्नमञ्जिमुखनासिकया, नवयौवनी वदनचंद्र मसन्तरुणावमनखगौणिपद्मः ६८ ज्योत्स्नया धवलीकुर्वन्नु दीसकलपर्वताम्, निशाविलासकमलमुदतिस्म निशाकरः ६९ अनुपाती विवादीनां वस्तुनः प्रतिवस्तुना, यत्र प्रतीयते सा स्यात् प्रतिवस्तूपमा तु सा ७० वहुवीरप्रसावेको यद्वंशेदुर्भवेत्, किं केन कयादेला निस्तुः सुरभीलव विलासापि ७१ वस्तु सत्यत्र तज्ज्ञापितं तु स्याद्यवस्तुनः निश्चयाय यत्र नायेन भ्रान्तिमान्समस्तो यथा ७२ हेमकमलनिवयत्तनयणनीलोत्पलप्रसन्नपङ्क्ति, कृतमेनिरत्नकृतहेमपनिवडमभ्रमराणांतिकाली ७३ उत्तियत्र प्रतीतिस्त्प्रतिषेधस्य जायते श्रोचद्वानेनसाहेपमलंकारं तु धायया ७४ इदमक्किसंयदिकाणनरसुरत्तुरावर्तैः किम हो यदि तद्विपदः स्मो निनाप्युत्पलमले प्रदित सुनायः स्वर्गापृथ्वेनन्नु सुधायदित सुरीभा ७५ यस्याक्लिन्नककाण्डनिवासे रसिकमनः सोत्कटिमानतनयतमरःसु नराजनः ७६ इक्षुतिमेनकि तितिकुणतिकरुणाकुलपिजेनेषु मेघनजरक वनराहितिधनमरणामस्मवि ७७ इदमेतदिदं वनितामास्याद्ध हृदि संशयः हेतुभिर्निश्चयसाविनिश्चयान्तः स्मृतो यथा ७८ किं केशपाशः प्रतिपद्धलस्याकि वा सन्तापा नलधूमएषः द्वयाभवत्याणिगतके

पाण्मेवं कवीनां मनसः स्फुरंति ७९ इंदुः सुरणवयदि किं न सहस्रमहांशलक्ष्मीपतिर्यदि हि कायं न च [illegible] मनो [illegible] मी
स्यंदनध्वजधूलोद्धरणा [illegible] श्रीकर्णदेवनृप [illegible] ८० अनन्वयोपमेयत्र क्रियया [illegible] तदर्थयोः
नैद्वंद्वं न मितिस्याहुरलंकारं मनीषिणः ८१ पतितां नाम संगत्यजन्नि [illegible] निर्मल [illegible] नः [illegible] कथय।
ञ्जेरतीनां हरः परिहरन्निजचयुगलम् ८२ केनचिद्यत्र धर्मेण द्वयोः संसिद्धसाम्ययोः भवत्येकतराधिक्यं
व्यतिरेकः स उच्यते ८३ अस्त्वत्र पौरुषगुणाज्जयसिद्धिदैवं [illegible] समानभावः किं त्वेककालः प्रति
भटाः समरं विहाय सद्यो विशंति वनमन्यमशंकमानाः ८४ नैतदन्नादिदं ह्येतदित्यपह्नव एव सः ३
च्यते यत्र साधर्म्यादपह्नुतिरियं यथा ८५ नैतन्निशायां रितिमिरं च्यवमेघमंधीकृतालोकनमंधकारम्।
निशागमप्रस्थितपंचबाणसेनासमुत्थापितरेणुरेणुः ८६ उपमेयं समीकर्तुमुपमानेन योज्यते [illegible]
ककालक्रियया यत्र सा तुल्ययोगिता ८७ तमसा लुप्यमानानां लोकेस्मिन्साधुवर्त्मनाम् प्रकाश
नाय प्रभुता भानोस्तव च दृश्यते ८८ कल्पना काचिदौचित्याद्यत्रार्थस्य सतोन्यथा द्योतितेवादिभिः [illegible]
[illegible] यथा ८९ नभस्तले किंचिदिव प्रविष्टाः प्रकाशिरे चंद्ररुचि [illegible] जगद्भिलित्वा
[illegible] प्रमोदादुत्ताह्वध्वांतनिशाचरस्य ९० उक्तासिद्धार्थसमर्थनार्थं न्यासोर्थान्तरन्यास इति [illegible] कथ्यते
[illegible] न्यासः श्लिष्टाश्लिष्टश्च स द्विधा ९१ शोणत्वमह्णा [illegible] प्रचारस्तु परः प्रकारः

बभ्रुवपानान्मधुनो वधूनामविन्ननीयोऽस्ति वराननुभावः ४२ श्रुत्वा दंडैः कांपिता ङ्गेः शराणां कुप्यो नमो गोपा दृष्टा आक
र्कुः नश्यकाराः किं प्रपक्वं नि किं विल्वानां तावत्क्रो हैने वीन शंकम् ४३ उच्यते वस्तु मिष्टस्य प्रतीतिः
नन्नहूमस्य सधर्मे यत्र वस्त्वन्यत्समासो क्रियेयं यथा ४४ मधुकरमाकरुणा केविचरकरीरकुमस्य
८ अत्रमेषु च्युतनत्वहिनिपानदलिनाकयंतु सामान्यतो मिलति ४५ विनाकारणमसद्भावे यत्र कार्यस्य दर्शनं
नैसर्गिकगुणोत्कर्षभा वना सा विभावना ४६ अनध्ययनविद्वांसो निर्द्रव्यपरमेश्वराः अनलंकारसुभ
गाः पान्तु युवा जिनेश्वराः आदिमध्यान्तवर्त्येकपदार्थेनार्थसंगतिः वाक्यस्य यत्र तां प्राहुर्दीपकं
यथा ४७ जगन्त्यवदिविरसा मिवांधवाः पावनं यशः किं चरायत्कुलांगनानां केदरेषु मदनसमुद्रा ४८ विराजंति
नमिश्रां तो प्रद्योतं टिविनारकाः विभांमयंकमुद्दस्य एपः शोभन्ते निशि दीपकाः ५० वस्तुनो वक्तुमुत्कर्षमस
भाव्यं यदुच्यते वदन्त्यतिशयाख्यं तमलंकारं बुधा यथा १ त्वद्दानिनारिनहुणां स्वमितानिलेन संमर्दितामि
कुमस्तादधिप्रुत्हीनो ऽश्रयंतर्लंदद्भिविरम्यरभृंगमगन्नोरागवर्मैरविशारणया तनिद्रा २ एककंठा नृसमस्तुः
यदि कञ्चाणिपर्वते नदाः पमोयनेपार्श्वमूर्धिनि प्रफलः फणी ३ यत्रासादनतः किंचिदर्थ कंठं प्रकाश
ते नयोगपता श्रुक्ति संमोहे तत्कतावुधैर्यथा ४ जुघनमयेउमन्नानतन्नाविरहेणऽरणइनारुस्त कंठभित
रघोरविरमहुः संधालयागीयं ५ विसमोयरामर्थकोकथ्यंतभ्रामाइ आगउपवरेण ज्ञायपलामामिद्दरी
२